

SAYIN PROF.DR.MEHMET DAĞ'IN "YANIT"INA CEVAP

Doç.Dr.Salih AKDEMİR

Türkiye'de tercüme sahasında sorumsuzluk derecesine varan bir keşmekeşliğin hüküm sürdüğü maalesef acı bir gerçektir. Bunun en önemli sebeplerinden biri de, ehil olmayan kişilerin bu işe kalkışmalarıdır. Bazı yayınevlerinin ucuz mütercim bulma tutkuları, ehil olmayan mütercimlerin rağbet görmelerine neden olmaktadır. Piyasada bu gibi mütercimler rağbet görürse, tercüme sahasındaki suikastlarında önü tam olarak alınmaz.

Hiçbir zaman unutmamak gerekir ki, tercüme hem müellife hem de topluma karşı sorumluluğu gerektiren bir iştir. Çünkü yapılan yanlış tercüme, eseri okuyanların yanılgılarına ve müellif hakkında yanlış kanaat edinmelerine yolaçabilir. Bu durumda mütercim kadar yayınevlerinin de sorumluluktan kurtulamayacakları açıktır. Şayet sorumluluktan kurtulmak istiyorlarsa, işi ehline teslim etmeleri gerekir. İyi ama, ehlini nereden bulacaksınız? Bu soruyu cevaplamak, ilk bakışta çok kolay gibi görünüyor: "Nereden olacak? Gayet tabiidir ki, ilim yuvaları olan fakültelerden. Oralarda, sahalarda otorite olan ünvanlı ilim adamları var." Ama ne acıdır ki, aslında durum maalesef hiç de öyle olmamaktadır; çünkü oralarda da az da olsa fakültelerin ilmi hüviyetine gölge düşüren öğretim üyeleri hiçbir zaman eksik değildir.

Daha da kötüsü, bu gibi öğretim üyelerinin bir kısmı, maalesef yetersiz olduklarının bilincinde bile değillerdir. Almış oldukları ünvanların, sahalarda otorite olduklarını kanıtlamak için yeterli olduğu kanaatındadırlar. Kişi, sahasında yetersiz olduktan sonra, alınan ünvanların ne anlamı olabilir? Önemli olan, kişinin, sahasında yeterli olması, kendisinden beklenen vazifeyi

bihakkın yerine getirmesidir. Fakülteler ilim yuvalarıdır ve öyle olmak durumundadırlar. Çünkü varoluşlarının hikmeti budur. Yoksa o fakülteler, ünvanlı kişilerin, aldıkları maaş karşılığı, topluma cehalet aşılama için kurulmuş değildir.

Şurası hiçbir zaman unutulmamalıdır ki, fakültelerimizin, cemiyetteki müstesna yerlerini koruyabilmeleri ve inandırıcılıklarını sürdürerek, milletimizi üzerinde müsbet tesir icrâ etmeleri, ancak, sahalarda yeterli ilim adamları yetiştirmelerine ve kendilerine yaraşır ilmi ve ciddi eserler neşretmelerine bağlıdır.

İşte fakültelerimizde, onun da ötesinde ülkemizde bilhassa tercüme sahasında hüküm süren keşmekeşin sona erdirilmesine az da olsa katkıda bulunmak için, bir müddet önce tenkitlere başlamıştık. Tenkitlerimizi başka tenkidlerin takip etmesi, bizi fazlasıyla sevindirdi. Çünkü tenkid olmadan ilmin gelişmeyeceği, daha iyiye ve daha güzele ulaşamayacağı, herkesçe kabul edilen bir gerçektir. Şimdiye kadar üç mütercim hakkında tenkid yazısı yazdık.

İlk ikisinden müsbet ya da menfi herhangi bir karşılık görmedik. Üçüncü tenkidimiz, Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Sayın Prof.Dr.Mehmet Dağ'ın İbn Arabi mütehasısı Affifi'den yaptığı tercüme üzerineydi. Sayın Dağ, Affifi'nin "*The Mystical Philosophy of Muhyiddin İbnu'l-Arabi*" adlı değerli eserini maalesef tercüme değil, tahrif etmişti. Böylesine değerli bir eserin tahrif edilmesine, ilim adına göz yumulamaz, susulamazdı. Bu yüzden ilmin bir gereği olarak, bir öğretim üyesinin ilmi bir eseri nasıl tahrif ettiğini, komuoyunun gözleri

önüne serdik. Ta ki işlenen hataların vahameti görülsün ve ibret alınarak bir daha aynı durumlara düşülmesin!!!

İnsanın hatalarını görüp anlaması ve onlardan dönmesi kendi mürüvvetindedir. Ancak Sayın Dağ, maalesef böyle bir yola başvuramamıştır. Hatalarını görüp kendine çeki düzen vereceği yerde, bizim hatalarını göstermemize tahammül edememiş, teşekkür etmek yerine de bizi suçlamaya kalkışmıştır. Sayın Dağ şunu iyice bilmelidir ki, doğrular, gerçekler inkâr edilemezler; böyle durumlarda yapılması gereken, acı da olsa, hoşumuza gitmese de, doğruları gerçekleri olduğu gibi kabul edip onlara tabi olmaktır. Aksi davranışlar insana hiçbir yarar sağlamaz.

Sayın Dağ'ın yanıtına karşılık vermek istemedik. Ancak, kendisinin ayetlerin tahrifinde ısrar etmesi ve hatta bunu bir eğlence konusu görmesi bizi bu yazıyı yazmaya mecbur bırakmıştır.

Sayın Dağ'ın "yanıt"ına karşılık veriş sebebimizi böylece açıkladıktan sonra, tenkidimize geçebiliriz.

Sayın Dağ, Türkçede "oluş" anlamına gelen, "becoming" terimine "varoluş" (*existence*) anlamı vermek ve (bunun yanlış olduğu kendisine bildirildikten sonra bile) hatada ısrar etmek sureti ile, felsefi terimlere bihakkın vakıf olmadığını gözler önüne sermiş bulunmaktadır. Sayın Dağ bizim tefsirci olduğumuza işaret ederek felsefi konuları bilemeyeceğimizi ima etmek istiyor.

Ama sayın Dağ hiç merak etmesin, onun bu konuda yanlış olduğunu, kamuoyuna duyuracak birçok felsefeci ilim adamamız vardır. Kim bilir, belki de Sayın Dağ, hatalarını bir tefsirci ortaya koydu diye onları kabullenmek istemiyor. Öyle ya, Atatürk Türkiye'sinde bir felsefecinin hatalarını düzeltmek herhalde bir tefsircinin işi olmamalı idi. Yine Sayın Dağ'ın felsefi terimlere hakim olmadığına bir başka delil de, "*discursive reason*" terimini "mantıkî akıl" şeklinde çevirmesi ve bizim "istidlâl yoluyla sonuca ulaşan akıl" şeklinde yaptığımız doğru tercümenin karşılığının "*speculative intellect*" ya da "*speculative reason*" olduğunu ifade etmesidir.

Mantıkta ve epistemolojide "*discursive*" terimi, doğrudan, sezgiye (*intuitive knowledge*) dayanan bilginin karşısı olarak kullanılır. Zira, "*discursive*" yolla bilgi, sezgide olduğu gibi doğrudan elde edilmez. Bilgiye çeşitli muhakeme ve istidlâllerden sonra ulaşılır. İşte bu yüzden ki, "*discursive reason*" terimini, istidlâl yoluyla sonuca ulaşan akıl" şeklinde çevirmeyi uygun gördük.

Sayın Dağ'ın, "istidlâl yoluyla sonuca ulaşan akıl" a karşılık olarak "*speculative intellect*" ya da "*speculative reason*" ifadelerini göstermesi ise, onun bu konulara hakim olmadığını gösterir. Zira, söz konusu ifadeler, asla böyle bir anlama gelmezler. Üstelik "intellect" kelimesinin, "*discursive*" sahada kullanılmaması gerektiği hususunda felsefede bir teamül mevcuttur (1).

Dini terimlere gelince, Sayın Dağ, bu konuda da doğrulara tâbî olacağı yerde, anlamsız birtakım tevellere kaçıyor. "*Authentic*" sözcüğünü niçin "kutsî" olarak çevirdiğini açıklamaya kalkışması doğrusu son derece manidar.

Aynı şekilde Sayın Dağ, "*profane*" kelimesini, "müşrik", "*heretic*" kelimesini, "mülhid" olarak ve "*In the physical and Moral Worlds*" deyimini ise, "tabî ve ahlâkî sahalarda" şeklinde çeviremez. Hükmü, bilenlere bırakıyoruz.

Sayın Dağ, Afifi'nin eserinin Ontoloji bölümünde birçok defa geçen veya müellif tarafından metinde, "mevcut olan bir şeyin varolması" anlamında kullanılan "*to subsist*" fiilini, "süresi olan" şeklinde yanlış çevirmiştir. Sayın Dağ, bizim bu haklı tenkidimizi kabul edeceği yerde, akl-ı selimini, muhakeme gücünü inkâr pahasına, bakın bizi nasıl eleştiriyor. Aynen aktarıyoruz: "... Sayın Akdemir, İngilizce "*to subsist*" sözcüğünü" süresi olan" biçiminde çevirmeme (bkz., İng. met., s.2; Türk. çev., s.22) takılıyor. Takılmakta da haklı, çünkü kendisi, öyle sanıyorum ki Tefsir alanında çalışıyor. Ancak hiç değilse "*to subsist by itself*" deyişinin Arapça "kâim biz'z-Zât" (zatiyla duran, özü dolayısıyla sürekli olan) ve "subsistence" in çoğu kez "beka" (sürekli) anlamında kullanıldığını bilebilirdi. Ancak genel olarak "varolmak" terimini kullanmakta da

1 Bkz. Lalande, André, *Vocabulaire Technique et Critique de La Philosophie*, s.521, Paris 1972: "Cependant, par un souvenir de la langue du moyen âge, où intellectus servait à traduire (NOUS) dans toute sa force, et s'opposait à ratio, faculté du raisonnement discursif (voir SCHUTZ, Thomas - *Lexikon is Intellectus et Ratio*), le mot intellect a gardé dans son import quelque chose de plus métaphysique."

çok önemli bir sakınca olmayabilir. Nitekim biz de aynı sayfada "self-subsisting" karşılığı olarak "kendiliğinden varolan" deyişini kullanmışız."

Görüldüğü gibi, Sayın Dağ, "süresi olan" ile "sürekli olan" arasındaki farkı görememektedir. Sayın Dağ, şunu iyi bilsin ki, türkçede "süresi olan" ifadesi, asla "sürekli olan" anlamına gelmez. Aksini iddia etmek ise, daha önce de ifade ettiğimiz gibi ancak, akl-ı selimin, muhakeme gücünün yokluğuyla izah edilebilir. Kaldığı, müellif bunu metinde, kendisinin zımnen de olsa kabul ettiği gibi, "varolmak, mevcut olmak" anlamında kullanmıştır. Öyle ise, hatada ısrar etmenin anlamı ne? Takdiri okurlara bırakıyoruz.

Sayın Dağ, tercüme yapacak derecede iyi Türkçe ve İngilizce bilmemektedir. Sayın Dağ'ın Türk Dilinin inceliklerini bilmediğini görmek için, yaptığı tercüme okumak gerekir. Dil zevki olan herkesin, bu konuda hüküm vermesi kolay olduğundan, biz bu konudaki hükmü sayın okurlarımıza bırakıyoruz. Zira söz konusu olan, güzel türkçemizdir. Onu her türlü tahriften korumak hipimizin vazifesidir.

Anadili türkçenin bile inceliklerine bihakkın vakıf olmayan Sayın Dağ'ın, İngilizceyi de, iyi bilmemesi gayet normaldir. Bir ömür, içinde yaşadığı toplumun dilinin inceliklerini halâ kavrayamamış olan birinin, yurt dışında kaldığı yaklaşık beş yıllık bir sürede İngilizceyi incelikleriyle öğrenmesi beklenemez. Öyle görünüyor ki, Sayın Dağ, bu gerçeği kabullenmek istemiyor. Ama biz ona, bu gerçeği, istese de, istemese de kabul ettireceğiz. Çünkü, bu sefer elimizde Sayın Dağ'ı susturacak bir delilimiz mevcut bulunmaktadır. Sayın Dağ, "yanıtında, yanlış çevirdiği İngilizce cümleyi, başka türlü çevirmenin mümkün olamayacağını belirtmiyor ve dolayısıyla, hatanın kendisinden değil de, müelliften kaynaklandığını ifade etmiyor mu? Herhangi bir yanlış anlamaya mahal vermemek için Sayın Dağ'ın eleştirisini aynen aktarmakta yarar görüyoruz:

"Sayın Akdemir, spekülasyonla yetinmiyor; hemen sonra kendi Türkçe çevirisinde İngilizce metnin noktalama işaretlerini bozarak, benim çevirimde hata aramaya kalkıyor. İngilizce metin noktalama işaretleriyle birlikte aynen şöyle:

S.149, dipnot 4: "Was it thou who didst this to our gods, O Abraham?" said he. "Nay, it was this

largest of them" Bu metni Türkçe çeviride de görüldüğü gibi, "Ey İbrahim, ilahlarımıza bunu yapan sen miydin? dedi. "Hayır, onların en büyüğü olan bu idi" düzeninden başka bir düzende ve anlamda çevirmeye imkân yoktur. Sayın Akdemir ayetin Arapça metnine dayanarak İngilizce metindeki noktalama işaretlerini çevirisinde değiştiriyor. Bakın nasıl.

"Ey İbrahim, bunu ilahlarımıza sen mi yaptın" dediler? ..." Soru işaretinin yanlış yere konmasını bir yana bırakırsak, (biz bunun bir baskı yanlış olduğunu sanıyoruz ve Bay Akdemir'i noktalama işaretlerinin nereye konacağını bilmediğini söylemek istemiyoruz), "dediler" (they said) ibaresi İngilizce metinde yoktur ve söz konusu cümle, noktalama işaretinden de anlaşılacağı üzere, "said he" (dedi.) de bitmiştir.

Kuşkusuz biz, noktalama işaretini değiştirmekle sayın Akdemir'in yanlış bir iş yaptığını söyleyemeyiz. Ancak sayın Akdemir, dürüst davranmayarak bunu gizlemiş ve yanlış tümüyle bana yıkmaya çalışmıştır. Bu durum karşısında ne demeli? Bilmem ki."

Burada öncelikle Sayın Dağ'ın şahsımıza yönelttiği çirkin bir itham üzerinde durmak istiyoruz. Sayın Dağ, şu gerçeği bir an bile aklından çıkarmasın: Dürüstlük, zaman zaman zararını görsek de, bizim asla vazgeçemeyeceğimiz şiarımızdır. Yine Sayın Dağ, şunu iyi bilsin ki, biz, İngilizce metnin noktalama işaretlerini değiştirmedik; sonra niçin değiştirelim ki? Bizi ilgilendiren, noktalama işaretlerini değiştirmek değil, Sayın Dağ'ın hatalarını ortaya koymaktır. Nitekim biz de öyle yaptık.

Şimdi Sayın Dağ'ın tercüme edemediği cümleye dönelim. Söz konusu cümleyi şöyle tercüme edebiliriz: "Bunu ilahlarımıza yapan sen miydin ey İbrahim? O şöyle dedi" "Hayır (ilahlarımıza bunu yapan) şu en büyükleriydi." Demek ki, bu cümleyi doğru olarak Sayın Dağ'ın yaptığından farklı bir şekilde tercüme etmek mümkünmüş!... İyi ama nasıl oluyor da sayın Dağ, bu basit cümleyi tercümeden âciz kalıyor. Sebebi gayet açık. Çünkü sayın Dağ, İngilizce'nin inceliklerine vakıf değildir. Bu cümleyi doğru çevirebilmek için garp dillerine has olan bazı cümle kalıplarını bilmek lâzımdır. Sayın Dağ, bilgiçliğimizi mazur görürse, kendisine biraz dilbilgisi dersi vermek isteriz.

Garp dillerinde, özellikle Fransızca ve İngilizcede, cümlede te'kid edilmek istenen kısım, (*c'est.....que*), (*it is.....that.*) arasına alınır. Meselâ söz konusu tercümede ağırlık, "thou" (sen) kelimesine verildiği için "*it is*" kalıbı içine alınmıştır. Soru kısmı tekidli olunca, cevap da tekidli, fakat hazfedilmiş olarak gelmiştir. Sayın Dağ'ın yanıldığı nokta, bu hususu göz önünde bulundurmamasıdır. Aslında sorunun cevabı, tam olarak şöyle de gelebilirdi: "*Nay, it was this largest of them which did this*" Ancak, gerek olmadığı için, son kısım hazfedilmiştir. "Bunu ilahlarımıza yapan sen miydin ey İbrahim?", O şöyle dedi: "Hayır. Şu en büyükleriydi." İşte bütün mesele bundan ibarettir. Bu cümlelerin, kendisinin yaptığından farklı bir şekilde tercüme edilemeyeceğini kesin olarak ifade eden Sayın Dağ, artık bu açıklamalardan sonra da halâ hatasında ısrar edebilecek midir?

Diğer taraftan Sayın Dağ'ın, bizim 'doğru tercümemize sahip çıkıp, onu, eksikmiş gibi göstermesine, bir anlam veremedik. Önce, söz konusu metni zikredelim: "*Then, appeared to His creatures in the form of him that eats and drinks.*" "Sayın Dağ, bu metni yanlış olarak şöyle çevirmiştir: "Sonra O, yiyen ve içen Kendi suretindeki yaratıklarına göründü." Oysa metnin doğru tercümesi şöyledir: "Sonra O, yaratıklarına, yiyip içen suretinde görünmüştür." Sayın Dağ'a göre bu cümle eksiktir ve doğrusu şöyle olmalıdır: "Daha sonra yaratıklarına yiyip içen Adem suretinde göründü. "Anlaşılan Sayın Dağ bizimle yarışmak istiyor.

Eğer yaptığımız tercüme eksik olsaydı, kendi yanlış tercümesini unutarak bize bilgiçlik taslamaya kalkışan Sayın Dağ'a hak verebilir, dahası teşekkür bile edebilirdik; çünkü söz konusu olan, bir eksikliğin, izale edilmesidir. Ama ortada bir eksiklik olmadığı halde, varmış gibi göstermeye kalkışmanın dürüstlikle bir ilgisi olmasa gerektir. Doğrusu, cümlede bir eksiklik değil, fazlalık söz konusudur ki, o da, Sayın Dağ tarafından metne idhal edilen "Adem" kelimesidir. Metinde Adem kelimesinin bulunmadığını görmek için dil bilmeğe bile gerek yoktur.

Sayın Dağ, tercümede işlediği hataların çoğunu, baskı hataları ile izaha kalkışmaktadır. Evet kabul ediyoruz; bazı yanlışlıklara baskı hataları, satır atlamaları yol açmış olabilir; ama

bu, tüm kitaba şamil olamaz; çünkü Sayın Dağ'ın bilmesi gereken husus, hataların, sadece tenkidimizde zikrettiklerimizden ibaret olmadıklarıdır. Yazımızda da ifade ettiğimiz gibi, tercüme, baştan sona hatalarla doludur. Böylece Sayın Dağ'ın, İngilizceyi de, iyi derecede bilmediği kesinlik kazanmış olmaktadır.

Şimdi bizi, Sayın Dağ'ın, "Yanıt"ına cevap vermeye mecbur bırakan esas konuya dönelim. Sayın Dağ, çok azı müstesna kitapta geçen hemen bütün ayetlerin manalarını, tamamen tahrif etmiştir. Biz hataların, sayın Dağ'ın, bilgisizliğinden kaynaklandığını düşünmüştük. Ne varki yanılmışız. Öyle görünüyor ki, sayın Dağ, bu tahrif işini kasıtlı olarak sürdürmekte ve hatta, bu işten eğlendiğini bile açıkça ifade edebilmektedir.

Sayın Dağ, şunu bilsin ki, Allahın âyetlerini, ancak zâlimler eğlence konusu yapabilirler ve inananlar da, âyetlerin, eğlence konusu yapılmasına asla rıza göstermezler. İyi derecede İngilizce ve Türkçe bilmemesi, felsefi ve dini terimlere vâkıf olmaması, doğrudan sayın Dağ'ın şahsını ilgilendiren bir husustur. Ama, Allah'ın âyetlerini tahrif söz konusu olursa durum değişir. Bir tefsirci olarak sayın Dağ'ın tahriflerine karşı çıkıp, gereken cevabı vermemiz, hem Din hem de ilim adına üzerimize düşen bir vebecedir.

Tenkidimizde, sayın Dağ'ın, manalarını tahrif ettiği beş âyet-i kerime zikretmiş ve okuyucuyu sıkımsamak, -aslında bir bakıma mütercimi korumak- için bu kadarıyla yetindiğimizi ifade etmiştik. Sayın mütercim bu beş âyet-i kerimenin birinde hatalı olduğunu kabul etmiş ve biraz önce gördüğümüz gibi, bir diğerindeki hatayı da haksız olarak müellife isnad etmiştir.

Tenkidimizde, zikretmediğimiz âyet-i kerimeleri, sayın okurlarımızın dikkatlerine sunmadan önce, Sayın Dağ'ın, tahriflerde ısrarlı olduğu üç âyet-i kerime ile ilgili görüşlerini inceleyelim:

1. Sayın Dağ, Enfâl Suresi'nin 17. âyet-i kerimesini, "Sen fırlatıp atamazsın ama Allah atar" şeklinde tercüme etmekle âyet-i kerimenin manasını tamamen tahrif etmiş bulunmaktadır. Söz konusu âyet-i kerime, Bedir savaşı ile ilgilidir ve bu savaşta, aslında kâfirleri bozguna uğratanların, müslümanlar olmayıp, bizzat Allah olduğunu bildirmektedir. O halde geçmişte olmuş bir olayla ilgili âyet-i kerimeyi, herhangi bir delil olmadan geleceğe hamletmek imkânsızdır. Evet Sayın

Dağ'ın haklı olarak ifade ettiği gibi arap dilinde ve hatta Kur'ân-ı Kerim'in bilhassa, kıyamet ile ilgili birçok âyet-i kerimesinde, mâzî sığasının, gelecek zaman anlamında kullanıldığı da bir vâkıdır. Ancak böyle durumlarda, manânın tayininde siyâk ve sibâk rol oynamaktadır. Öyleyse, siyâk ve sibâkın imkânsız kıldığı bir manayı, âyet-i kerimeye hamletmekten kesinlikle kaçınmak gerekir. Geçmişle ilgili olduğuna göre, âyet-i kerimeye geniş zaman anlamı vermek imkânsızdır. Nitekim, sûfiler de dahil olmak üzere günümüze gelinceye dek istisnasız bütün müfessirler, âyet-i kerimeyi bu şekilde anlamışlardır. Affifi de, âyet-i Kerimeyi böyle anladığı için "*Thou didst not throw, but God threw*" şeklinde doğru tercüme etmiştir. Sayın Dağ, müellifin, metinlerini tercüme etmekle yükümlü olduğu halde niçin ona muhalefet ediyor? Bu, müellifin düşüncesine bir ihanet değil midir?

Diğer taraftan, Sayın Dağ'ın, "fırlatıp atamazsın" ifadesi üzerinde durmak gerekir. Herşeyden önce, "fırlatıp atma" ifadesi, insanın kulağını tırmalıyor. Tabii ki bu sözümüz, dil zevki olanlar için geçerlidir. Yine sayın Dağ'ın, fiile (atamazsın) "*cannot*" (adem-i iktidar) manası vermesi de ayrı bir muamma!... Kısacası, ileri sürülen gerekçeler ne olursa olsun, akl-ı selim sahibi birinin böylesine anlamsız bir tercüme yapması imkân dahilinde değildir. Sayın Dağ'ın "Arapçada geniş zaman yoktur" sözüne bilmem artık ne demeli? Sayın Dağ, şunu iyi bilsin ki, arapçada muzarî, öncelikle geniş zaman ifade eder ve şimdiki zamana delaleti kesin olmadığı içindir ki, bazı akidlerde, muzarî yerine mazî sığası kullanılır. O halde âyet-i kerimenin doğru tercümesi, Sayın Dağ'ın iddia ettiğinin aksine şöyledir: "Attığın zaman da sen atmamıştın; fakat Allah atmıştı."

2. Sayın Dağ, gerek İngilizce'nin, gerekse Türkçe'nin inceliklerine vakıf olmadığı içindir ki, bir "da" kelimesinin manada meydana getirdiği değişikliği farkedememektedir. Bu yüzden, en-Nisâ Suresinin 20. âyet-i kerimesini "Kim Peygamber'e itaat ederse Allah'a da itaat etmiş olur" şeklinde çevirmekle hata ettiğini anlayamamaktadır. Oysa ayette "özdeşlik", "ayniyet" söz konusudur. Bir "da" ilavesi bu özdeşliği bozmaktadır. Sayın Dağ bu inceliği göremiyorsa, bizim suçumuz ne? O halde âyet-i kerimenin doğru tercümesi şöyle

olmalıdır. "Kim Allah elçisine itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur".

3. Nihayet Sayın Dağ, Fussilet suresinin 53. âyet-i Kerimesini de şöyle yanlış tercüme etmiştir: "Alemin her yerinde ve kendi nefislerinde, hakikatı onlara açıkça görününceye kadar, işaretlerimizi onlara göstereceğiz". Müellif ise, âyet-i kerimeyi İngilizceye şöyle aktarmıştır: "*We will show them our sings in the quarters of the world and in themselves until it is plain to them that it is the truth*". Söz konusu âyet-i kerimeyi türkçeye şöyle tercüme edebiliriz: "Onun (Kur'an-ı Kerim'in) hak olduğu onlara aşık oluncaya kadar, dış dünyada ve bizzat kendilerinde âyetlerimizi onlara göstereceğiz". Sayın Dağ'ın yaptığı tercümenin İngilizce metne uymadığı, Türkçe bakımından da bozuk olduğu, derhal göze çarpmaktadır. Öyle görünüyor ki, Sayın Dağ, "hakikati" sözcüğünün boşlukta sallandığının farkında değildir. Neyin hakikatı? Sayın Dağ, bizim parantez içine aldığımız "Kur'an-ı Kerim" sözcüğüne takılıyor. Biz onu metinden olmadığı anlaşılın diye özellikle parantez içine koyduk. Müfessirler burada "hu" zamirinin, Kur'an-Kerim'e raci olduğu görüşündedirler. Sayın Dağ, bu görüşe katılır, ya da katılmaz, bu kendisinin bileceği iştir. Ama âyet-i kerimeyi müellifin çevirdiği gibi çevirmeye mecbur olduğunu bir an bile unutmamalıdır. Şayet müellifin tercümesini doğru bulmuyor ve dolayısıyla yeni bir tercüme sunmak istiyorsa, bu arzusunu ancak dip notlarıyla gerçekleştirebilir. Aksi davranışlar müellifin düşüncesine ihanettir. Kısacası, Sayın Dağ'ın tercümesi, İngilizce metni aksettirmekten uzaktır.

Şimdi, geçen tenkidimizde zikretmediğimiz, yanlış âyet tercüme üzerinde duralım. Biz bu hataları zikretmedik, çünkü, zikrettiklerimiz Sayın Dağ'ın Kur'an bilgisi hakkında hüküm vermeye yeterli olduğunu düşünmüştük. Demek ki; yanlışız. Madem ki, Sayın Dağ, hatalarının sergilenmesinden sıkılmıyor, aksine bundan zevk alıp eğlendiğini ifade ediyor, öyleyse sözü daha fazla uzatarak onu bu zevkten mahrum bırakmayalım.

Sayın Dağ, Tercüme s.134'de (2).

ما عندكم ينفروا مع الله باق

"Sizin yanınızdakiler tükenir, Allah'ın katındakiler ise (tükenmez) süreklidir" âyet-i

kerimesini aynen şöyle tercüme etmiştir: "Sana ait olan sarfedilir gider, ancak Allah'a ait olan kalır". Müellif ise, bu ayet-i kerimeyi İngilizceye şöyle aktarmıştır: "*What ye have is spent, but what God has endures*". Sayın Dağ'ın yaptığı tercümenin, ne arapça metinle ne de İngilizce tercüme ile uzaktan yakından bir ilgisi olmadığını anlamak güç olmasa gerektir. Sayın Dağ gerçekten iyi İngilizce bilseydi, müellifin tercümesini Türkçeye şöyle aktarması gerekirdi: "Sizin sahip olduklarınız tükenir, ama Allah'ın sahip oldukları (tükenmez) devam eder." Acaba Sayın Dağ, İngilizce tercümede geçen (ye) kelimesine "sen" anlamı vermesini izah edebilecek midir?

Tercüme s.135'de "

افرايت من اتخذ الهه هويه

"Hevasını ilah edineni gördün mü?" ayet-i kerimesini (3) ise, şöyle tercüme etmiştir: "Kendi hevasını ilahı yerine koyan kimseyi gördün mü". Müellif ise ayet-i kerimeyi İngilizceye şöyle aktarmıştır: "*Hast thou seen him who takes his lust for his god*". İngilizcede "*take for*" ibaresi, yerine koymak anlamına gelmez. Sayın Dağ'ın yapmış olduğu tercümenin yanlışlığı meydandadır.

Tercüme s.147'de

لاماكن جنهم من الجنة الناس اجمعين

"Cehennemi cin ve insanlarla hep birlikte dolduracağım". (4) ayet-i kerimesini "Muhakkak ki, Ben cehemmeni cin ve insanlarla tamamiyla doldururum" şeklinde çevrilmiştir. Müellif ise ayet-i kerimeyi İngilizceye şöyle aktarmıştır "*I will surely fill Hell with jinn and men all together*". Yüce Allah'ın bu vaidi kıyamet günü gerçekleşeceğine göre, Sayın Dağ'ın geniş zaman kullanması yanlıştır. Kaldı ki, müellif de (*I will fill*) gelecek zaman kullanmıştır. O halde Sayın Dağ'ın da müellif gibi, ayete gelecek zaman manası vermesi gerekirdi.

Nihayet tercüme s.168'de "

ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله

"Sana biat edenler, aslında Allah'a biat etmektedirler" ayet-i kerimesini (5) ise şöyle tercüme

etmiştir: "Şüphesiz sana bağlılık aktinde bulunanlar Allah'a karşı da aynı akitte bulunurlar". Müellif ise ayet-i kerimeyi İngilizceye şöyle çevirmiştir: "*Verily those who swear allegiance to thee swear allegiance to God*". Sayın Dağ'ın yaptığı tercüme türkçe bakımından başarılı değildir. Ama Sayın Dağ'ın yanıldığı esas nokta, ayet-i kerimenin haber kısmına gereksiz bir "da" edatı ilave etmiş olmasıdır.

Sayın Dağ'ın bu tercümesinden anlaşılan manâ şudur: Sanki muhtelif bağlılık akidleri varmış da, Peygambere bağlılık akidinde bulunanlar, Allah'a farklı bir bağlılık akidinde değil, fakat aynı bağlılık akidinde bulunuyorlarmış!... Oysa ayetin manâsı, biraz önce de belirttiğimiz gibi peygambere bağlılık akidinde bulunanların aslında Allah'a bağlılık akidinde bulunmuş olmalarıdır.

Açıkça görülmektedir ki, Sayın Dağ, ayet-i kerimelerin anlamlarını tahrif etmiş bulunmaktadır. Biz bu hatalara işaret edip doğruları sunmakla ilmi gelişmeye katkımızı gerçekleştirmiş bulunuyoruz.

Bu arada yeri gelmişken, Sayın Dağ'ın Tercüme'de atlamış olduğu metinlerle ilgili son derece anlamsız bir talebine karşılık vermeden de edemeyeceğiz. Sayın Dağ söz konusu talebini şöyle ifade ediyor: Biz bu metni madem ki, atladık; kendisi bir çevirisini verseydi ya. Mevcut bir çeviri üzerinden çeviri yapmak kolaydır". Halk arasında bir söz vardır: "Yavuz hırsız ev sahibini bastırır" derler. Sayın Dağ, kendi hatasını bize yüklemeye çalışıyor. Tercüme'deki metinleri atlayan sanki bizmişiz gibi. Evet Sayın Dağ, bir çok yerde yapmış olduğu atlamaların hesabını okurlara vereceği yerde kalkmış bizden hesap soruyor. Sayın Dağ biz bu eserin mütercimi değiliz, bu eserin mütercimi sizsiniz. O halde, atlamaların hesabını verecek olan sizsiniz. Her nedense bu konuda herhangi bir açıklama yapmıyor da onüç sene önce ihmal etmiş olduğu vazifesini, şimdi bize yazmış olduğu "yanıt"ta yerine getirmeye çalışıyor. Onüç sene evvel neredeydiniz. Sayın Dağ? Şayet size bu tenkidi yazmamış olsaydık belki de bu görevinizi hiç bir zaman yerine getirme imkânı bulamayacaktınız. Sayın Dağ, siz bizim

3 el-Casiye, 23.

4 es-Secde, 13.

5 el-Feth, 10.

İngilizcemizle uğraşacağınız yerde, bu atlamaların hesabını öncelikle müellife ve sonra da topluma verin.

Sayın Dağ'ın Tercüme'de oniki yerde atlamalar yaptığını sahifeleriyle bildirmiştik. Ancak 80. ve 92. sahifelerde bir eksikliğe rastlamadığını ifade ediyor. Öyleyse söz konusu yerlerde gerçekten eksiklik olup olmadığını bir daha araştıralım.

İngilizce metin s. 62-63'de "*Only that the strongly poetic mind of Ibnul Arabi tends more towards thinking of them concretely, which gives them the appearance of the Neoplatonic emanations*" cümlesi Sayın Dağ tarafından (terc.s.67)'da aynen şöyle tercüme edilmiştir: "Sadece onları somut bir şekilde düşünmeye Yeni-daha fazla yönelen İbnu'l-Arabi'nin kuvvetli şairane zihnidir ki, onlara Eflatun'cu akışlar görünümü vermektedir" Cümlede bir kopukluk olduğu derhal anlaşılıyor. Belki burada bir baskı hatası söz konusudur. Terc.s.80.'de, eksiklik olduğunu ifade ettiğimiz cümle ise şudur: "Allah, yücelik O'na aittir, sayılmaz derecede çok güzel isimlerine nazaran onların âyânını, (ya da isterseniz kendi aynını diyebilirsiniz), kendisine varlığın bütün cihetleri verilmiş olduğu için, "yaratmanın bütün maddesini ihtiva eden ve bununla Allah'ın sırrının yine kendisine açıldığı külli bir varlıkta görmeyi diledi". Görüldüğü gibi, son derece karışık ve uzun bir cümle ile karşı karşıya bulunmaktayız. Ancak İngilizce metinle yaptığımız karşılaştırmadan sonra, cümlede eksiklik olmadığını gördük. Bu konuda hata ettiğimizi kabul ediyoruz. Öyle sanıyoruz ki, bizi bu cümlede eksiklik olduğu kanaatine sevkeden, Sayın Dağ'ın düzgün bir cümle kuramamasıdır.

Nihayet İngilizce metin s.95'de "*The 'knowledge' which belongs to it is infinite, for it is identical with God's knowledge and that of the Spirit of Mohammed, whereas prophetic and apostolic knowledge is finite.*" cümlesi Sayın Dağ

tarafından, aynen şöyle çevrilmiştir: O'na ait olan 'bilgi' sonsuzdur, çünkü nebi ve rasülün bilgisi sonlu olduğu halde, O, Allah'ın bilgisiyle aynıdır." Sayın Dağ'ın tercümesinde, *That of the Spirit of Mohammed*" ifadesinin yer almadığını görmek zor olmasa gerekir.

SONUÇ

Sayın Dağ'ın ilmi tenkidimize gönderdiği "yanıt" okunduğunda açıkça görülmektedir ki,

1. Sayın Dağ, ilmi tenkitlerimize tahammül edememiş, teşekkür edeceği yerde, hem şahsımıza hem de Dergi yönetim kuruluna çirkin ithamlarda bulunmuştur. Bu bakımdan Sayın Dağ'ın hiç değilse, Editör, yayın kurulu üyeleri ve Dergi yöneticilerinden özür dilemesi gerekir.

2 Sayın Dağ'ın tenkitlerimize yönelttiği eleştiriler, onu kamuoyu nazarında güç duruma düşürmekten başka bir işe yaramamıştır. İlim adamı olmanın gereklerinden biri hata işlemek, şayet işlemiş ise, hatalar kendisine bildirildiğinde onlardan rucu etmektir. Zira kişinin hatasını görüp anlaması ve ondan rucu etmesi kendi mürüvvetindedir.

3. Sayın Dağ, ilmi gerçeklere, belki de bir doçent tarafından eleştirildi diye karşı çıkmakla şu andaki ilmi kariyerine ve bilimselliğine gölge düşürmüş bulunmaktadır. Onüç sene önce işlemiş olduğu hataları kabul edip onlardan dönseydi hiç değilse, geleceğini teminat altına almış olurdu. Ama Sayın Dağ, ilmi tenkitlere ilmi gerçeklere karşı çıkmak ve hatalarda ısrar etmek suretiyle bu şansını yitirmiş bulunmaktadır. O halde Sayın Dağ, şu gerçeği, asla aklından çıkarmamalıdır: Hayatta en hakiki müşhidin ilim olduğunu söyleyen Atatürk'ün Türkiye'sinde, ilmi tenkitlere, tahammül edemeyen onlara karşı çıkan ve daha da fenası, hatalarda ısrar eden ilim adamlarına yer yoktur.